

Patterns of Spatial and Ethnic Inequalities Workshop

2012. Május 3-4. – Ostrava, Csehország

Antiszegregációs Terv a magyar Integrált Városfejlesztési Stratégiákban

Tagai Gergely

Tudományos segédmunkatárs

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

Budapest

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia

- Lipcsei Charta 2007 – a fenntartható európai városokról
- Integrált szemléletű városfejlesztés ösztönzése (a fenntarthatóság érdekében)
- Tervezési kulcsterületek térbeli, ágazati és időbeli szempontjainak koordinációja
- Gazdasági szereplők, szakértők és a „köz” bevonása a tervezési folyamatba
- Európai lépték ↔ helyi tényezők és szubszidiaritás
- Ajánlások városfejlesztési programok kidolgozásához

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia

- Magyar kézikönyv az IVS-ek elkészítéséhez 2007-ben
- IVS: középtávú várofejlesztési és -rehabilitációs stratégia
- Elsősorban a városok EU-s forrásokra történő pályázását segíti a 2007-2013-as tervezési időszakban
- Integrált Városfejlesztési Stratégiák készítése 2007 és 2011 között
- Az IVS Kézikönyv felülvizsgálata 2009-ben (többek között az MTA RKK ajánlásai alapján)

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia

- Az IVS fő részei:
  - A város társadalmi-gazdasági helyzetének értékelése
    - A város szerepe a településhálózatban
    - Városi szintű helyzetértékelés
    - A városrészek területi elemzése
  - Stratégia tervezés 1.
    - A város hosszú távú jövőképe
    - Középtávú ágazati célok
    - Az egyes városrészek céljai

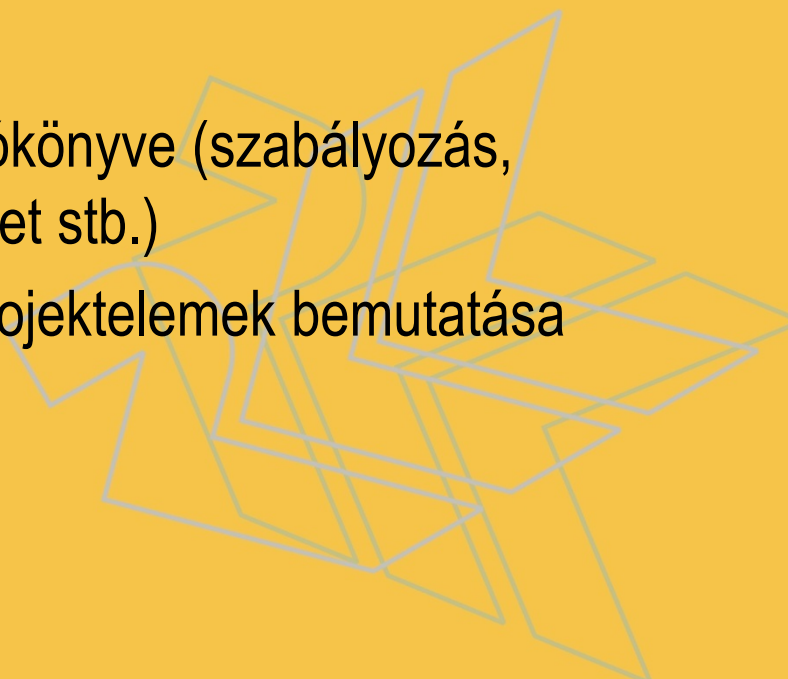
Az Integrált Városfejlesztési Stratégia

- Stratégia tervezés 2.
  - Akcióterületek meghatározása
  - A fenntarthatóság elvének érvényesítése
  - A stratégia koherenciája (kapcsolat a város más fejlesztési dokumentumaival; a városi, városrészi célok harmonizációja)
  - A stratégia megvalósításának kérdései
- A megvalósítás eszközei
  - A helyi önkormányzat szerepe (szabályozás, marketing stb.)
  - A városfejlesztés szervezeti elemei (menedzsment, koordináció)
  - Társadalmasítás
  - Monitoring

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia

- Az IVS-ek kötelező mellékletei (valójában integrált részei):
  - Akcióterületi Terv
    - Részletes beavatkozási terv
    - A megvalósítás komplex forgatókönyve (szabályozás, kivitelezés, pénzügyek, szervezet stb.)
    - A fejlesztési és rehabilitációs projektelemek bemutatása
    - Éves felülvizsgálat
  - Antiszegregációs Terv

A Lipcsei Charta a társadalmi kirekesztésről és szegregációról

- Számottevő különbségek a városokon belül a gazdasági és társadalmi lehetőségeket tekintve
- Társadalmi csoportok megkülönböztetése a városi társadalom destabilizációjához vezet
- A városfejlesztés egyik célja a helyi közösségek stabilitásának erősítése
- Ebben a folyamatban a lakosság bevonása és a problémák korai beazonosítása nagyon fontos
- Beavatkozási stratégiák: épített környezet megújítása, helyi munkaerőpiac erősítése, proaktív oktatáspolitikai

Az IVS Antiszegregációs Terve

- Antiszegregációs Terv
  - Szegregátumok meghatározása
  - Szegregátumok társadalmi-gazdasági helyzetelemzése (a városi helyzetelemzés részeként)
  - Antiszegregációs Program (a fejlesztési stratégia részeként)

Szegregált területek meghatározása 1.

- Szegregációs index a 2001-es népszámlálás adatai alapján:
  - Szegregátum – ahol az aktív korú (15-59 év közötti) lakosság legalább 50%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel és legmagasabb iskolai végzettségük nem haladja meg az általános iskola 8. osztályát
  - Szegregációval veszélyeztetett területek – ahol a fenti jelzőszám értéke 40 és 50% közötti értéket vesz föl

Szegregált területek meghatározása 2.

- A 2001-es népszámlálási adatok elavultak, a jobb közelítéshez másfajta adatok is szükségesek
- Segélyezési adatokon alapuló szegregációs mutató:
  - Szegregátum – ahol a rendszeres szociális támogatásban (rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény) részesülők aránya meghaladja a városi átlag kétszeresét
  - Szegregációval veszélyeztetett területek – ahol a fenti arány a városi átlag 1,7 és 2-szerese között van
- Ezek mellett a helyi önkormányzatok, szociális és oktatási szervezetek információi is fontosak

A szegregált területek helyzetelemzése

- Városon belüli elhelyezkedés (a jövőbeli integráció esélyei)
- A szegregált területek kialakulásának főbb okai
- Demográfiai és társadalmi helyzet (pl. munkaerő, képzettség)
- Lakhatási viszonyok (komfortosság, környezet, infrastruktúra)
- Közszolgáltatások elérhetősége (különböző ágazati politikák működési hatékonyságának elemzése)
- (Az IVS fejlesztési projektjeinek lehetséges szegregációs hatása)

Az Antiszegregációs Program

- A szegregált területek jövőképeinek és stratégiai irányainak kijelölése
- Operatív lépések meghatározása a helyi önkormányzatok számára
- Beavatkozási prioritások megjelölése (területek, ágazatok)
- Fizikai és 'szoft' beavatkozások bemutatása nemcsak általánosan, hanem részletesen is az egyes szegregátumok esetében
- Tervezés a problémák exportálása nélkül

Az Antiszegregációs Program megvalósítása

- A problémák kezelésének módjai és az ezekhez kapcsolódó használati elvek – helyi megoldások!
- A lakhatási integráció eszközei:
  - Rossz állapotú telepek felszámolása és a lakosok áttelepülésének segítése (pénzügyi segítség, bérlakás, lakáscsere)
  - Szegregált területek fizikai rehabilitációja
- Mobilizációs program az alacsony társadalmi státusú lakosok koncentrációjának oldása végett

Az Antiszegregációs Program Megvalósítása

- Az oktatási integráció programjai
- A szegregátumok munkaerő integrációját célzó programok (képzések, munkahelyteremtés)
- A társadalmi szolgáltatások hiányosságainak mérséklését szolgáló beavatkozások
- Egészségügyi programok az ellátásban való részvétel szélesítése érdekében
- Közösségfejlesztés, a különböző szereplők partnersége
- A programok koherenciája
- A beavatkozások eredményeinek monitoringja és a programok hatásának értékelése

Az ajánlásokon túl: az antiszegregációs tervezés problémái

- Az Antiszegregációs Terv előzmény nélküli volt a helyi önkormányzatok számára
  - Helyi szereplők felkészületlensége
  - Hiányzó kapcsolódási pontok a városrehabilitáció tervezése és a szegregált területek problémáinak megoldása között
- A szegregált területek társadalmi-gazdasági helyzetelemzése hiányos ahhoz, hogy megalapozza az Antiszegregációs Tervet
  - Hiányzó információ a társadalmi csoportok struktúrájáról
  - Demográfiai mutatók nem reflektálnak a szegregációval kapcsolatos okokra, problémákra és konfliktusokra

Az ajánlásokon túl: az antiszegregációs tervezés problémái

- Az Antiszegregációs Tervek az IVS-ek mellékletei maradtak
  - Hiányzó kapcsolódási pontok az antiszegregációs beavatkozások és a városok ágazati céljai között
  - Tisztázatlan kapcsolat az akcióterületek és a szegregált területek fejlesztése között (párhuzamosság az egymásra épülés helyett)
- Az antiszegregációs folyamat megvalósítása jobbára társadalmi probléma
  - Közösségfejlesztés, oktatás, munkaerő-piaci integráció
  - A városok általában a fizikai rendezést helyezték előtérbe – problémás épületállomány felszámolása, a probléma térbeli dekoncentrációja, asszimiláció

Források

- Leipzig Charter on sustainable European cities, 2007 – European Commission
- Javaslatok az Integrált Városfejlesztési Stratégiák készítését segítő Kézikönyv módosítására, 2008 – MTA Regionális Kutatások Központja
- Városfejlesztési Kézikönyv, 2009 – Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium
- Discussion paper on the territorial aspects of extreme poverty drawing up a European extreme poverty map, 2011 – European Commission